

РАННИ ПРОЯВИ НА НАДАРЕНОСТ

В рамките на предучилищна възраст симптомите за надареност са *общи и конкретни*. Най-често срещания общ симптом на надареност е настойчивото желание на детето да извършва точно определена дейност. Важен симптом за надареност е и продължителността на времето, в рамките на което детето се занимава с избраната дейност. Докато за случайните предпочитания е характерно непостоянство в заниманията, бързо и лесно влизане или излизане от една в друга дейност, с откриване на дейността, която кореспондира с неговата дарба, то започва да остава за дълго и с видимо удоволствие в нея. Ето защо за разкриване на евентуална дарба у детето е важно да се осигурява разнообразие от дейности и ситуации, в които то може да провери себе си.

В годините на предучилищна възраст могат да бъдат регистрирани конкретни симптоми за надареност в областта на:

- математиката;
- музиката;
- рисуването;
- продуктивното и творческо мислене;
- лидерството;
- интелектуалната дейност.

За областта на **математиката** е характерен подчертан интерес към цифрите, включването им в приказки и стихове, склонност към рисуване на цифри и др. Освен това в тази насока е и умението на детето да се аргументира с логически доказателства, да търси причинно-следствени зависимости и отношения между предметите и явленията от заобикалящата го действителност, да употребява логически предлози (така че, защото, нито, или, ако...), да проявява интерес към разкриване на баланса и симетрията в заобикалящата го среда, да проявява точност и прецизност при подреждане на играчките (по предназначение, размери, цветове, форма и т.н.), да употребява сложни критерии за класификация и т.н.

Ранните прояви на **музикална надареност** се свързват с умението на детето да възприема абстрактни звукови стимули (различни жанрове музика). Най-често музикалната дарба се разпознава, когато дете на 2-3 годишна възраст пее вярно тоновете, които е чуло, спонтанно и без външна принуда включва заучени песни в игрите си. За същото може да говори и интереса му към определен музикален инструмент.

Петата-шестата година очертава възможности за проява на **заложба за рисуване**. Тази дарба може да бъде „разпозната“ по умението на детето да рисува по представа, по умението му да разпознава нюанси в цветовете и да ги включва адекватно в изобразявания сюжет на рисунката си, по усета му към пространственото разположение на рисуваните обекти върху листа и др.

Към петата-шестата година може да бъде наблюдавана и заложба за **продуктивно и творческо мислене**. Нейните конкретни симптоми се свързват с прояви на необичайна емоционална чувствителност, стремеж към фантазиране. Такива деца лесно и бързо „улавят“ естетическите характеристики на предметите, способни са да предлагат остроумни, интересни и необикновени начини за подобряване на предметите-игралки.

Към петата-шестата година могат да бъдат наблюдавани прояви, които „сигнализират“ за наличие на **дарба за лидерство**. Такива деца са общителни и установяват контакти с лекота, бързо и лесно стигат до споразумение с другите. Изпитват удовлетворение, когато са във фокуса на вниманието на другите. Проявяват склонност бързо и лесно да се разпореждат с връстниците си.

Сред рано проявяващите се заложби се отнася и заложбата за занимания с **интелектуална дейност**. Нейните първи симптоми се свързват с необичайно развит усет на детето към противоречията и различията, разкриване на по-широки граници, по отношение на представите за време и пространство. Такива деца по-рано от своите връстници търсят отговори на въпроси за раждането и смъртта, за Вселената и Бог и т.н. Обикновено надарените деца се научават да четат и пишат без специално ръководене, усвояват по-бързо и с по-голяма лекота новата информация, стигат до крайните изводи и проявяват стремеж към по-задълбочени и разширени познания. Много често техният стремеж към подробна и задълбочена информация граничи с потребността им от енциклопедични познания.